

بررسی سبک‌های تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

دکتر محمدحسین رازقی‌نژاد^۱ حمید بخشی^۲ ناصر مشایخی^۳

^۱ استادیار گروه ارتودنسی، ^۲ مربی گروه آموزش پزشکی، ^۳ دانشجوی دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان

مجله پزشکی هرمزگان سال چهاردهم شماره سوم پاییز ۸۹ صفحات ۲۰۵-۱۹۸

چکیده

مقدمه: سبک‌های یادگیری و تدریس، رفتارها یا اعمالی هستند که فراگیران و اساتید در تبادل جریان یادگیری نمایش می‌دهند. شناخت سبک‌های تدریس و ویژگی‌های فردی اساتید می‌تواند در الگوی آموزشی اساتید و بر موفقیت تحصیلی فراگیران آنها تأثیر گذارد. لذا این بررسی با هدف تعیین انواع سبک‌های تدریس اساتید دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۶ طراحی و اجرا گردیده است.

روش کار: این مطالعه توصیفی مقطعی بر روی تعداد ۱۰۰ نفر از اعضای هیأت علمی دانشکده‌ها و مراکز آموزشی درمانی دانشگاه و به صورت سرشماری انجام گردید. پس از اجرای مطالعه پایلوت و تعیین روایی و پایایی پرسشنامه تعیین کننده سبک‌های تدریس گراشا (Grasha): مطالعه اصلی انجام پذیرفت. داده‌ها پس از جمع آوری و بر اساس دستورالعمل پرسشنامه و با کمک روش‌های آماری توصیفی توسط نرم‌افزار SPSS انجام گرفت.

نتایج: نتایج بررسی نشان داد که کاربرد سبک‌های تدریس خبره و وکالتی توسط اعضای هیأت علمی در حد زیاد و سبک‌های تدریس آمرانه، فردی و تسهیل کننده در رتبه کاربرد متوسط است. سبک تدریس ترجیحی اعضای هیأت علمی با مدرک فوق لیسانس، Ph D و دکترای تخصصی پزشکی، سبک‌های خبره و وکالتی و نمونه‌های با مدرک لیسانس سبک وکالتی و تسهیل کننده بود. سبک تدریس اولیه اعضای هیأت علمی دانشکده پزشکی خبره و وکالتی دانشکده دندانپزشکی سبک وکالتی، دانشکده پرستاری سبک خبره، تسهیل کننده و وکالتی و اعضای هیأت علمی بالینی مراکز آموزشی درمانی سبک خبره، آمرانه، تسهیل کننده و وکالتی بود.

نتیجه‌گیری: با توجه به سبک ارجح اعضای هیأت علمی، توجه و استفاده از روش‌های تدریس تعاملی، سمپوزیوم کلاسی، مطالعه مستقل و تحقیق، روش‌های بحثی و تشکیل تیم‌های کاری کوچک جهت تسهیل در یادگیری دانشجویان، پیشنهاد می‌گردد.

کلیدواژه‌ها: تدریس - استاد دانشگاه - ارزیابی

نویسنده مسئول:

حمید بخشی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پزشکی دانشگاه علوم پزشکی

رفسنجان

رفسنجان - ایران

تلفن: ۰۱۹ ۸۲۲۰۰۹۱ ۳۹۸ ۹۸+

پست الکترونیکی:

Bakshhi_hamid@yahoo.com

دریافت مقاله: ۸۸/۹/۲۵ اصلاح نهایی: ۸۹/۵/۱۰ پذیرش مقاله: ۸۹/۵/۱۳

مقدمه:

می‌شود و در انتخاب مطالب درسی و منابع آموزشی تأثیر دارد (۱). اساتید در ایجاد شرایط یادگیری قادر به تغییر و کنترل بسیاری از عوامل نیستند اما تا حدی می‌توانند با تعیین هدف‌های صریح اجرایی و اتخاذ الگوی مناسب تدریس در تهیه و بکارگیری تجهیزات لازم و برقراری ارتباط مؤثر با فراگیران، کیفیت تدریس خود را متحول نمایند (۲). راه‌های تدریس - یادگیری متنوع هستند و بعنوان رفتارهای مشخص و گوناگون

تدریس کنش متقابل استاد و فراگیر است که در این تعامل استاد با برنامه‌ریزی تلاش می‌کند تا شرایط مطلوب تغییر را به وجود آورد. همانند دانشجویان که دارای سبک‌های یادگیری ترجیحی هستند، اساتید هم از سبک‌های تدریس ترجیحی خود استفاده می‌نمایند. یک الگوی تدریس طرحی است که برای آموزش در کلاس یا در حالت آموزش فردی بکار برده

که شامل ترتیب دادن تدریس بوده و می‌توانند تغییر یابند (۳). سبک‌های تدریس شامل رفتارهای شخصی استاد و مواد آموزشی مورد استفاده ایشان در انتقال اطلاعات به فراگیران است (۴). عده‌ای از اساتید از سبک کاربردی خود تا حدودی آگاه هستند و بر حسب مزیت آن را به کار می‌برند (۵). با توجه به اینکه اساتید به مهارت علمی و فنی خاص نیاز دارند تا در مدیریت کلاس موفق شوند، لازم است راههای کوتاه‌تر و هموارتری را برای ارتقاء این امر در نظر بگیرند (۲). توسعه روز افزون علوم از جمله علوم پزشکی فراتر از توان و ظرفیت یادگیری فراگیران گردیده است و نیازمند ساماندهی مناسب و آموزش توسط افراد خبره می‌باشد. روشهای سنتی آموزش فنون با گستره فعلی علم نتاسخ نداشته و اهمیت آموزش پزشکی را بیش از پیش نمایان می‌سازد. سبک‌ها و روش‌های ابداعی بسیار متنوع و بر حسب موفقیّت و اهداف آموزشی به کار می‌روند (۵).

کریمی و همکاران الویت سبک‌های تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی یزد را به ترتیب استاد مدار، آمرانه، بی‌تفاوت و دانشجو مدار بیان نموده‌اند (۶). خلیلی در بررسی خود تفاوت تأثیر دو روش آموزش کلاسیک و مبتنی بر استراتژیهای تفکر انتقادی بر میزان یادگیری دانشجویان را بررسی نمود و روش تفکر انتقادی را مؤثرتر دانستند (۷). همچنین بهار و میچل مزیت بیشتری را برای شیوه‌های دانشجو محور نشان دادند (۱۵). ظهور و همکاران مشخصه تدریس اثربخش را در قدرت ارتباط، دانش پژوهی و شخصیت فردی استاد عنوان نموده‌اند (۸). دانشجویان، سبک‌های تدریسی را ترجیح می‌دهند که به وسیله یک سیاهه (فهرست) و بر پایه تئوری واضح شده‌اند و از ویژگی‌ها و تواناییهای قابل پیش‌بینی برخوردار باشد (۱۳). lowman معتقد است که اساتید به سطح متوسطی از شور و هیجان فکری نیاز دارند و باید در زمینه حسن تفاهم میان فردی قوی باشند (۱۴).

اساتید موثر؛ توانایی استفاده از تمامی منابع در دسترس را برای به حداکثر رساندن کیفیت یادگیری در کلاس دارا می‌باشند (۱۰). بر این اساس لازم است محققان همواره تحقیقات و یافته‌های جدید و تازه‌تری را درباره استاد و جوانب مختلف کار او ارائه نمایند تا توجه به استاد و اثربخشی او همیشه مهم تلقی

گردد (۱۱). در جستجوی منابع، مطالعه‌هایی که به بررسی سبک‌های تدریس گراشا در آموزش پزشکی پرداخته باشد، یافت نشد و یکی از دلایل انجام مطالعه حاضر بررسی سبک‌های تدریس اساتید دانشکده‌های دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان طراحی گردید تا با شناخت سبک‌های ایشان در امر تدریس اثربخش در جهت پیشبرد آموزش دانشگاهی، راهکارهای مناسب ارائه گردد.

سبک‌های تدریس گراشا (Grasha):

گراشا معتقد است ۵ سبک تدریس در اساتید آموزش عالی مشاهده می‌شود که بدین شرح می‌باشد:

۱- خبره، متخصص یا کارشناس (Expert): این

اساتید دارای آگاهی و تجربه‌ای هستند که دانشجویان به آن نیاز دارند. تلاش او برای حفظ موقعیتش به عنوان یک متخصص، ارائه دانش و ارتقاء کفایت علمی دانشجویان از طریق رقابت بین آنها می‌باشد. او علاقمند به انتقال اطلاعات و اطمینان از آمادگی کامل دانشجویان می‌باشد. محدودیت این سبک آنست که اگر بیش از اندازه استفاده شود دانش استاد می‌تواند تهدیدی برای دانشجویان کم تجربه باشد.

۲- آمرانه (Formal Authority): این اساتید در بین

دانشجویان به سبب دانش و نقش او به عنوان یک عضو هیئت علمی، از محبوبیت مطلوبی برخوردارند. توجه ایشان به باز خورد (فیدبک) منفی و مثبت رفتار، دستیابی به اهداف و رعایت قوانین توسط دانشجویان می‌باشد. ایشان راههای استاندارد، قابل قبول و درست را برای انجام امور پیشنهاد می‌کند و بر راههای قابل قبول و انتظارات روشن در اموری که باید انجام شوند، تأکید دارد. این روش به طور استاندارد غیرقابل انعطاف و سرسخت است و برای دانشجویان ایجاد انگیزش نمی‌کند.

۳- مدل فردی (Personal model): ایشان معتقد به

مثالهای شخصی و ارائه یک مدل نمونه، برای چگونه فکر کردن و عمل کردن دانشجویان می‌باشد. روی هم رفته، راهنماییها و کسب مهارت مستقیم را در انجام امور نشان می‌دهد و دانشجویان را به مشاهد و سپس رقابت تشویق می‌کند. در این سبک تأکید بر نظارت مستقیم و مستمر است و این اساتید بر این باورند که روش تدریس آنها بهترین راه برای راهنمایی

و بر حسب شاخص پرسشنامه در هر یک از سبک‌های تدریس، در یکی از طبقات کم، متوسط یا بالا (بر حسب شدت) قرار گرفت که مشخصه وضعیت سبک تدریس فرد خواهد بود. (جدول شماره ۱) پس از توضیحات لازم به نمونه‌ها پرسشنامه‌ها جهت تکمیل در اختیار آنان قرار گرفت سپس اطلاعات اولیه پس از کدگذاری در نرم افزار SPSS 16 ثبت و استخراج نتایج صورت گرفت.

نتایج:

در این بررسی از مجموع ۱۲۵ پرسشنامه ارائه شده تعداد ۱۰۰ عدد پرسشنامه توسط اعضای هیأت علمی تکمیل و عودت شد. میانگین سن نمونه‌ها $26/8 \pm 28/82$ سال بود. بر حسب جنس ۵۸ درصد مذکر و ۴۲ درصد مونث بودند. بر حسب سطح تحصیلات، ۴ درصد لیسانس، ۲۴ درصد فوق لیسانس، ۲۳ درصد PhD و ۴۹ درصد دارای مدرک دکتری تخصصی در رشته‌های علوم پزشکی بودند. بر حسب مرتبه آموزشی، ۴ درصد مربی آموزشیار، ۲۴ درصد مربی، ۶۵ درصد استادیار و ۷ درصد در مرتبه دانشیاری بودند. بر حسب محل خدمت اعضای هیأت علمی ۳۸ درصد در دانشکده پزشکی، ۳۲ درصد در دانشکده دندانپزشکی، ۲۰ درصد در دانشکده پرستاری مامایی و ۱۰ درصد در بیمارستان‌های آموزشی خدمت می‌نمودند. بر حسب نوع دروس تدریسی، ۵۶/۷ درصد دروس تئوری، ۸ درصد دروس عملی و ۳۶ درصد دروس بالینی را تدریس می‌نمودند.

میانگین نمرات بدست آمده از پرسشنامه‌های تکمیل شده توسط نمونه‌های مورد پژوهش نشان داد که بالاترین میانگین نمرات بر حسب تراز استاندارد هر سبک، مربوط به سبک خبره ($0/13 \pm 0/64$) و بعد از آن سبک وکالتی ($0/6 \pm 0/65$) بود و تمایل ۹۲/۵ درصد نمونه‌ها در استفاده از سبک وکالتی و ۷۳/۱ درصد نمونه‌ها تسهیل کننده است.

ترجیح اعضای هیأت علمی مذکور در کاربرد سبک‌های تدریس خبره و وکالتی در حد زیاد می‌باشد در حالی که ترجیح اعضای هیأت علمی مونث در کاربرد سبک‌های خبره و تسهیل کننده است.

دانشجویان است در صورتی که اگر آنها به آن استانداردها و توقعات مورد نظرشان نرسند احساس بی‌کفایتی خواهند نمود.

۴- تسهیل‌کننده (Facilitator): این روش تأکید بر تعاملات دانشجو و استاد است. دانشجویان را از طریق پرسیدن سؤال، بیان عقاید؛ پیشنهاد منطقی و تشویق آنها به توسعه بصیرت و انتخاب ارزیابی می‌شوند. روی هم رفته به توسعه ظرفیت دانشجو برای کسب استقلال در عمل و مسئولیت اشاره دارد. استاد با دانشجو به صورت مشاوره‌ای کار می‌کند و او را راهنمایی و دلگرم می‌نماید. انعطاف پذیری شخصی، تأکید بر نیازها و اهداف دانشجویان و جلب رضایت، از مزایای این سبک می‌باشد.

۵- وکالتی یا محول‌کننده (Delegator): این اساتید علاقمند به توسعه ظرفیت دانشجویان در انجام امور به طور مستقل می‌باشند. دانشجویان به طور مستقل بر روی پروژه‌ها کار می‌کنند و استاد به عنوان شخص مطلع و کاربان در مواقع لازم در دسترس می‌باشد. مشارکت دانشجویان برای پیشرفت حرفه‌ای و ایجاد اعتماد و اطمینان باعث اعتماد دو طرفه می‌شود (۹).

روش کار:

این مطالعه توصیفی مقطعی در سال ۱۳۸۶ بر روی ۱۰۰ نفر از اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان که به صورت سرشماری انتخاب شدند؛ انجام گرفت. روش جمع‌آوری داده‌ها با کمک پرسشنامه گراشا و بدون ذکر نام نمونه‌ها صورت گرفت.

پرسشنامه سبک‌های تدریس گراشا حاوی ۴۰ سوال و در ۵ بخش شامل سوالات سبک خبره (۸ سوال)، سبک آمرانه (۸ سوال) و سبک مدل فردی (۸ سوال) و سبک تسهیل کننده (۸ سوال) و سبک وکالتی یا محول کننده (۸ سوال) بود. ترجمه پرسشنامه توسط متخصصین علوم تربیتی و روانشناسی صورت گرفت و روایی و پایایی پرسشنامه با استفاده از روش روایی محتوی و آزمون مجدد بر روی تعداد ۱۰ نمونه تأیید شد (ضریب همبستگی $r=0/81$). عبارت‌های پرسشنامه به صورت لیکرت از بسیار موافقم تا بسیار مخالفم تنظیم شده بود. نمره گذاری سوالات از ۱ (بسیار مخالف) الی ۵ (بسیار موافق) بود که امتیاز مجموع هر بخش تقسیم بر عدد ۸ گردید

جدول شماره ۱- دامنه نمرات کم، متوسط و زیاد برای هر یک از سبک‌ها بر اساس نمره آنان

طبقه	کاربرد زیاد	کاربرد متوسط	کاربرد کم
سبک تدریس	نمره	نمره	نمره
خبره	۴/۹-۷	۳/۳-۴/۸	۱-۳/۲
آمرانه	۵/۵-۷	۴/۱-۵/۴	۱-۴
فردی-شخصی	۵/۸-۷	۴/۴-۵/۷	۱-۴/۴
وکالتی	۴/۴-۷	۲/۷-۴/۲	۱-۲/۶

جدول شماره ۲- توزیع نسبی میزان کاربرد سبک‌ها و میانگین نمرات در تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (۱۳۸۶)

سبک تدریس	زیاد (درصد)	میانگین نمرات	رتبه ترجیح در استفاده
خبره	۲۲/۴	۵/۱۳	۱ (زیاد)
وکالتی	۳۱/۳	۴/۶	۱ (زیاد)
آمرانه	۸۹/۶	۵/۴	۲ (متوسط)
فردی	۹۲/۵	۴/۹	۲ (متوسط)
تسهیل‌کننده	۷۳/۱	۵/۲	۲ (متوسط)

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی نسبی کاربرد سبک‌های تدریس بر حسب رتبه علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (۱۳۸۶)

سبک تدریس	آمرانه		خبره		فردی		تسهیل‌کننده		وکالتی
	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	
رتبه علمی / کاربرد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
مربی و مربی آموزشیار	۱۱	۸۹	۱۱	۸۹	۷۲	۲۸	۹۴	۶	۳۰
استادیار	۳۸/۶	۶۱/۴	۲۹/۵	۷۰/۵	۹۵/۵	۴/۵	۹۳/۲	۶/۸	۲۵
دانشیار	۴۰	۶۰	-	۱۰۰	۸۰	۲۰	۸۰	۲۰	۴۰
کل	۳۱/۳	۶۸/۷	۲۲/۴	۷۷/۶	۸۹/۶	۱۰/۴	۹۲/۵	۷/۵	۳۶/۹
P-value	۰/۱۷		۰/۲۱		۰/۱۸		۰/۶۸		۰/۴۶

جدول شماره ۴- میانگین نمره و کاربرد سبک‌های تدریس توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان بر حسب محل خدمت (۱۳۸۶)

سبک تدریس	خبره		آمرانه		فردی		تسهیل‌کننده		وکالتی
	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	
محل خدمت	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	میانگین	کاربرد	کاربرد
دانشکده پزشکی	۵/۳	زیاد	۵/۴	متوسط	۴/۹	متوسط	۵/۲	متوسط	۴/۵
دانشکده دندانپزشکی	۴/۸	متوسط	۵/۳	متوسط	۴/۹	متوسط	۴/۸	متوسط	۴/۴
دانشکده پرستاری و مامایی	۵/۲	زیاد	۵/۴	متوسط	۴/۹	متوسط	۵/۵	زیاد	۴/۷
مراکز آموزشی درمانی	۶/۶	زیاد	۶/۲	زیاد	۵/۴	متوسط	۶/۸	زیاد	۶/۲

جدول شماره ۵- توزیع فراوانی نسبی کاربرد سبک‌های تدریس بر حسب نوع تدریس اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان (۱۳۸۶)

سبک تدریس	خبره		آمرانه		فردی		تسهیل‌کننده		وکالتی
	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	زیاد	متوسط	
میزان کاربرد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
نوع درس	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد	درصد
تئوری	۲۱/۱	۷۸/۹	۳۱/۶	۶۸/۴	۸۹/۵	۱۰/۵	۹۲/۱	۷/۹	۲۸/۹
عملی	۲۰	۸۰	۴۰	۶۰	۸۰	۲۰	۱۰۰	-	۲۰
بالینی	۲۵	۷۵	۲۹/۲	۷۰/۸	۹۱/۷	۸/۳	۹۱/۷	۸/۳	۲۵
کل	۲۲/۴	۷۷/۶	۳۱/۳	۶۸/۷	۸۹/۶	۱۰/۴	۹۲/۵	۷/۵	۳۶/۹
P-value	۰/۹		۰/۸		۰/۷		۰/۸		۰/۸

متخصص پزشکی سبک های تدریس خبره و وکالتی از سایر روشها بیشتر است.

ترجیح سبک تدریس کاربردی اعضای هیأت علمی لیسانس تسهیل‌کننده و وکالتی، در اعضای هیأت علمی با مدرک PhD سبک های خبره و وکالتی و آمرانه و در دکترای

مدرسين دروس ریاضی، کامپیوتر، هنر، موزیک و تئاتر داراست ولی در حیطه‌های آموزشی و انسانی کمتر استفاده می‌شود (۹).

با توجه به دسته‌بندی سبک‌های تدریس، سبک نمونه‌های مورد بررسی در گروه چهارم طبقه‌بندی گراشا قرار می‌گیرد که مناسب دانشجویانی است که سبک یادگیری اولیه آنها مستقل و مشارکتی است و به کارگیری روشهای تدریس تعاملی، مطالعه مستقل، تحقیق، تشکیل گروههای کاری کوچک و سمپوزیوم کلاسی و گروههای جفت (دوتایی) موجبات افزایش تاثیر آموزش و یادگیری را در دانشجویان فراهم می‌نماید (۹).

با توجه به اینکه سبک اولیه در اعضاء هیأت علمی مونث، خبره و تسهیل کننده و اعضاء هیأت علمی مذکر سبک خبره و وکالتی می‌باشد. با مطالعات انجام شده Eagle & Johnson در سالهای ۱۹۹۰ و ۱۹۹۱ که ابراز می‌دارد. زنان در مقایسه با مردان تمایل در استفاده از سبک‌های مشارکتی و دموکراتیک دارند و بیشتر خواص سبک‌های تدریس خبره و وکالتی را دارا هستند با نتایج مطالعه تقریباً همسو می‌باشد (۱۹) که احتمالاً این تفاوت در دو جنس می‌تواند ناشی از حالات روحی جنس مونث باشد که نیازمند بررسی بیشتر است.

ترجیح سبک تدریس اعضاء هیأت علمی بر حسب مدرک تحصیلی و مرتبه دانشگاهی دارای تفاوت معنی‌دار آماری نبود. سبک وکالتی در رده‌های پایین‌تر و سبک‌های خبره، آمرانه در رده‌های بالاتر تحصیلی به عنوان سبک اولیه می‌باشد که در مقایسه با نتایج گزارش گراشا که تمایل اساتید در تدریس در دوره‌های لیسانس و پایین را با استفاده از سبک خبره و فردی و دوره‌های بالاتر از لیسانس را با سبک تسهیل کننده و وکالتی بیان می‌کند، تفاوت دارد. کاربرد سبک خبره در مرتبه‌های مربی و سبک آمرانه را در اساتید با مرتبه استادیاری جبران می‌نماید (۹) که با توجه به تفاوت در نمونه‌های دو پژوهش نیازمند بررسی مقایسه‌های سبک های اساتید با رشته های تحصیلی متفاوت می‌باشد.

تفاوت سبک تدریس اولیه اعضاء هیأت علمی دانشکده پزشکی (خبره و وکالتی) دانشکده دندانپزشکی (وکالتی) و دانشکده پرستاری مامایی (خبره، تسهیل کننده و وکالتی) و

سبک تدریس ترجیحی مورد استفاده اعضاء هیأت علمی با مرتبه آموزشیار سبک وکالتی می‌باشد در حالیکه مربیان هیأت علمی سبک خبره و وکالتی و در استاد یاران سبک خبره و آمرانه و در دانشیاران سبک تدریس خبره است.

سبک ترجیحی مورد استفاده اعضاء هیأت علمی پایه در دانشکده پزشکی، سبک تدریس خبره و وکالتی است در حالیکه سبک تدریس اعضاء هیأت علمی دانشکده دندانپزشکی وکالتی است و سبک تدریس اعضاء هیأت علمی دانشکده پرستاری مامایی تسهیل کننده و خبره و وکالتی و سبک ترجیحی تدریس اعضاء هیأت علمی بالینی در مراکز آموزشی درمانی، خبره و وکالتی، تسهیل کننده و آمرانه است (جدول شماره ۸).

سبک های تدریس ترجیحی مورد استفاده اعضاء هیأت علمی که دروس نظری را آموزش می‌دهند، خبره و وکالتی است. در حالیکه سبک تدریس اعضاء هیأت علمی که دروس عملی و بالینی را آموزش می‌دهند علاوه بر سبک های فوق، سبک تدریس آمرانه را نیز استفاده می‌نمایند (جدول شماره ۵)

بحث و نتیجه‌گیری:

در واقع سبک‌های تدریس، سبک‌های یادگیری هستند. اساتید ضمن یاری رساندن به دانشجویان در کسب اطلاعات، مهارت و ارزش ها، طرز فکر و راههای معرفی خود، نحوه یادگیری را نیز می‌آموزند. مراکز آموزشی برجسته، یادگیری را به فراگیران خود آموزش می‌دهند زیرا افزایش توانایی یادگیری یکی از مقاصد اساسی سبک‌ها و الگوهای تدریس محسوب می‌شوند (۹). به طور کلی نتایج این بررسی بیانگر این است که سبک تدریس اولیه اعضاء هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان در سال ۱۳۸۶، سبک خبره و وکالتی بود و سبک های ثانویه شامل سبک آمرانه فردی و تسهیل کننده است که در مقایسه با نتایج بررسی کریمی که سبک‌های تدریس اعضاء هیأت علمی یزد را به ترتیب استاد مدار، آمرانه، بی تفاوت و دانشجو محور بیان می‌دارد، مشابه است (۶). زیرا سبک استاد مدار هم همانند سبک خبره، استاد نقش انتقال دهنده اطلاعات و محور فرآیند تدریس می‌باشد. همچنین در گزارش گراشا در بررسی تفاوت سبک‌های تدریس ده گروه از مدرسین مشاهده نمود که سبک خبره بیشترین استفاده را نزد

کسب آموزش و پرورش می‌افزایند. افزایش توانایی یادگیری یکی از مقاصد اساسی الگوهای تدریس محسوب می‌شوند. اساتید به عنوان راهنمای دانشجو، نقش تعیین‌کننده‌ای در هدایت فرآیند یادگیری دارا هستند و اساسی‌ترین عامل برای ایجاد موفقیت مطلوب در تحقق هدف‌های آموزشی‌اند. فراگیران بدون اینکه متوجه باشند هر کدام با سبک مخصوص به خود یاد می‌گیرند.

با توجه به اینکه سبک ترجیحی بیشتر اساتید مورد مطالعه، خبره و وکالتی بود، لازم است اساتید علوم پزشکی بر آموزش عملی توجه ویژه داشته و زمان بیشتری از آموزش را در آزمایشگاه‌ها و فضاهای آینده شغلی یا مرکز مهارت‌های بالینی به انجام برسانند و در تدریس خود بر اساس تئوری دیل (Dale) بیشتر تجارب مستقیم (عملاً کاری را انجام دادن) تجارب واقعی، تجارب نمایش تخیلی (بازسازی فرآیندهای واقعی که در حالت عادی در دسترس نیستند) را انتخاب نمایند و در بکارگیری بصری فراگیران با کمک روش نمایش (فیلم و تصاویر و...) راهنمایی نمایند.

از آنجایی که اجرای آموزش بدون فراگیران معنی خاصی ندارد و یک فرآیند دو طرفه به هدف یادگیری انجام می‌پذیرد، پیشنهاد می‌شود با توجه به تفاوت‌های عدیده در سبک‌های یادگیری دانشجویان و سبک‌های تدریس اساتید، مطالعه‌ای در جهت بررسی رضایتمندی دانشجویان از سبک‌های تدریس و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی آنان طراحی و اجرا گردد.

سپاسگزاری:

از کلیه همکارانی که در تمام مراحل تحقیق از طراحی تا انجام مرحله ارزشیابی ما را یاری نمودند، تشکر و قدردانی می‌گردد.

اعضای هیأت علمی بالینی مراکز آموزش درمانی (خبره، آمرانه، تسهیل‌کننده و وکالتی) از لحاظ آماری تفاوت داشت که این اختلاف احتمالاً می‌تواند ناشی از تفاوت محیط و محتوای آموزشی اساتید باشد. زیرا بر اساس نتایج سبک‌های تدریس اولیه اعضای هیأت علمی در دروس نظری، عملی و بالینی نیز این وضعیت تا حدودی مشابه می‌باشد. گرایش کاربرد سبک خبره را بیشتر در آموزش هنر، موزیک و تئاتر و کاربرد کمتر سبک وکالتی و تسهیل‌کننده را در دروس ریاضی، کامپیوتر را عنوان می‌نماید (۹).

با توجه به نتایج حاصله از مطالعه که ترجیح کاربرد سبک‌های خبره و وکالتی در اولویت اعضای هیأت علمی دانشگاه می‌باشد و از طرفی چون این سبک‌ها روی هم رفته به توسعه ظرفیت دانشجو برای کسب استقلال در عمل و مسئولیت و مشارکت دانشجویان در پیشرفت حرفه‌ای و ایجاد اعتماد و اطمینان دو طرفه منجر می‌شود، لازم است اساتید در موقعیت تدریس، شور و هیجان فکری دانشجویان را با افزایش وضوح محتوی تدریس و حسن تفاهم بین فردی (استاد-دانشجو) بر کارایی سبک‌هایشان بیافزایند چرا که کاربرد بیش از اندازه سبک خبره برای دانشجویان کم تجربه و کاربرد سبک وکالتی (انجام امور به صورت مستقل توسط دانشجو) برای دانشجویان با اعتماد به نفس پایین، تهدیدکننده یادگیری است (۱۴).

استفاده از سبک‌های دانشجو محور به دلیل نقش فعال و درگیری دانشجو در یادگیری و خود محوری در استفاده از توانایی‌هایش، ضروری است. حتماً دادن فرصت ابراز عقیده، مسئولیت، اطمینان و تشویق به مطالعه مستقل و تعیین معیارهای قابل دسترس در کسب شایستگی (competency) نیز در افزایش انگیزه و رضایتمندی ایشان مؤثر می‌باشد (۹).

تدریس مؤثر، کمک به خوب یاد گرفتن فراگیران است. کسانی که خوب یاد می‌گیرند بر اندوخته راهبردهای خود برای

References

منابع

1. Behrangi M. Teaching style. Tehran: Center of Book Translation and Publilation; 1994:35. [Persian]
2. Shabani H. Educational Skills. Tehran: SAMT Company;1992:137. [Persian]
3. Fisher B, Fisher L. Styles in teaching and learning. Edu Leadership press; 1979:345-361.
4. www. Gregorc AF. (1979) learning/teaching styles. Their nature and effects. Student learning style (pp.19-26).<http://faculty.Coloradoradomth.edu/or/teaching-styles.htm6/http://www.focu on child.com/learning/art/a0000147.html>.
5. Azizi. F. Medical Sciences Education. Tehran: Ministry of Health press; 2003: 110. [Persian]
6. Karimi H. Investigation of Academic members of Yazd Medical University. Abstract book of 6th Medical Education congress, Tehran. Medical University.2003Dec: Tehran, Iran. [Persian]
7. Khalili H, Mohamadi H, Hajiaghahi S. Comparison of Effect two Methods Classic and based on Critical Thinking Strategy of Learning in Nursing Student. Abstract book of 6th Medical Education congress, Tehran Medical University. 1982 Dec: Tehran, Iran. [Persian]
8. Zohoor A, Eslami Nejad T. Effective Teaching Indexes, View Paint of Kerman Medical Sciences Students. Abstract book of First Internationnal Congress of Change and Reform. Shahid Beheshti Medical University. 1982 Dec: Tehran, Iran. [Persian]
9. Grasha F, Grasha LR. Teaching with style. Alliance publishers. 1996 Feb. Available from: URL: http://homepages.ius.edu/kwigley/teaching_with_style.pdf.
10. Seif AA. Educational Psychology. First ed: Tehran, Agah press; 1999:23. [Persian]
11. Khoei Nejad Gh. Curriculum planning. Tehran, Astan ghods razavi Publication; 1378. [Persian]
12. Farazi AN. Educational psychology .Bronting R, Johan G. Tehran: Nashr center press; 2007. [Persian]
13. Zhang LF, Huang J, zhang L. Preference in teaching style among Hong Kong and us universting students, personality and individual difference. *J Dent Educ*. 2005;39:1319-1331.
14. Lowman J. Professors as performers and motivator's college teaching. *J Dent Educ*. 2000;42:137-141.
15. Behar-Horenstein LS, Mitchell GS. Dolan TA. All teaching style belief among us and Israell faculty. *J Dent Educ*. 2006;70:851-856.
16. Salehi SH, Soleimani B, Amini P, Shahnooshi E. A survey of relation between learning styles and preferred theaching methods in students of nursing, Isfahan university of medical sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2000;1:41-45. [Persian]
17. Assadi SM. Zokaei N, Kaviani H, Mohamadi MR, Gohari MR. The relationship between socio cultural context, parenting style, adolescents learning style and scholastic achievement. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology (Andisheh Va Raftar)*. 2006;12:21-28. [Persian]
18. BeckerD, Arcy Dwyer M. The impact of student verbal visual learning style. *JALN*. 1998;2:61-9.
19. Eagle AH, Karau SJ. Gender and the leadership styles: A Metha analysis. *Psychological Bulletin*. 1991; 8:233-256.

A survey on teaching style of academic members in Rafsanjan University of medical sciences

M.H. Razeghinejad, DDS¹ H. Bakhshi, MSc² N. Mashayekhi³

Assistant Professor Department of Orthodontics¹, Instructor Department of Medical Education², Dental Student³, Rafsanjan University of Medical Sciences, Rafsanjan, Iran.

(Received 16 Dec, 2010 Accepted 4 Aug, 2010)

ABSTRACT

Introduction: Teaching styles and learning are behaviors that teachers and students show in learning process. Identifying teaching styles and personal characteristics of the academic members can be useful for their instructional patterns and students achievement. So, this study was designed to determine the teaching styles of academic members of Rafsanjan University of Medical Sciences (HUMS) in 2009.

Methods: This descriptive study was carried out on 100 academic members of RUMs in faculties and educational and therapeutical centers, by non random sampling method. After evaluation of reliability and validity of translated Grasha's questionnaire, the main study was carried out. The questionnaires were delivered to the academic members; and the collected data were analysed by the SPSS16 software. Analysing data were performed based on Grasha's scoring key and its norms. Data were analysed with descriptive methods and t-test and Chi-square statistical test.

Results: Results showed that primarily preferred teaching styles of academic members are expert, delegator and secondary styles are formal authority, personal model and facilitator style. Primary styles for MSc, PhD staff and medical specialists were expert and for under-graduated staff were delegator and facilitator style. In faculty of medicine, teaching styles were expert and delegator but in faculty of dentistry it was delegator. Expert, formal authority and facilitator and delegator are primary styles in nursing faculty and academic members of educational and therapeutical centers had all teaching styles. The difference between teaching styles and site of employment was statistically significant ($P < 0.05$).

Conclusion: According to the preferred teaching styles of the academic members, focus on effective teaching methods such as interactive teaching, classroom symposium, independent study, discussion and small group for facilitating students' learning are suggested.

Key words: Teaching – Faculty Member - Evaluation

Correspondence:

H. Bakhshi, MSc.

Education Development

Center of Medical Sciences.

Rafsanjan University of

Medical Sciences.

Rafsanjan, Iran

Tel: +98 391 8220019

Email:

bakhshiamid@yahoo.com